

שם המחקר: מימדים של שיתוף פעולה בין מומחים והורים לילדים בדואים עם פיגור שכלי:

ההיבט הרב תחומי (המקצועי) וההיבט ההורי

רשות המחקר: אונ' בן גוריון

שנה: 2008

מס' קטלוגי: 23

שמות החוקרים: ד"ר מנור בנימיני איריס, המחלקה לחינוך ועבודה סוציאלית, אונ' בן גוריון

תקציר המחקר

נושא שיתוף פעולה בין אנשי מקצוע ובין הורים לילדים עם צרכים חינוכיים מיוחדים ובתוכם הילדים עם הפיגור השכלי וקידומו, הוא אחד מהאתגרים איתם מתמודדים חוקרים ואנשי מקצוע בתחום החינוך המיוחד במאה ה-21. לחשיבות שמייחסים חוקרים ואנשי המקצוע לאתגר זה ולהיענותם לו שתי סיבות: הראשונה, היא בשינוי הפרופיל הסוציו-דמוגרפי של אוכלוסיות בתי הספר בעולם. הסיבה השנייה היא קיומו של ביסוס מחקרי מוצק להנחה ששיתוף פעולה עם הורה מועילה לילד, להורה, לאנשי מקצוע ולמערכת החינוכית. יתרה מזו, המחקר מראה שמעורבות ושיתוף ההורים באוכלוסיות שונות תרבותית היא קריטית להישגי הילד. למרות יתרונות שיתוף הפעולה מחקרים מעטים מספקים ביסוס אמפירי לשאלה: כיצד יכולים אנשי מקצוע לעבוד בשיתוף פעולה עם הורים לילדים עם פיגור שכלי מרקע תרבותי שונה, במיוחד בחברות בהן מתקיים מעבר מחיי נוודות להתיישבות קבע והחווות בשל כך תמורות בעלות משמעות.

המחקר הנוכחי הינו המחקר הראשון העוסק בנושא הפיגור השכלי בקרב האוכלוסייה הבדואית בישראל המתמקד בשני צירים של השוואה: האחד, משמעות של הורות ושל שיתוף פעולה בענייני אנשי מקצוע ממגוון תחומי מומחיות העובדים עם אוכלוסיה זו והשני משמעות של הורות ושל שיתוף פעולה בעיני הורי הילד.

מטרתו העיקרית של המחקר היא לזהות ולהגדיר ממדים של שיתוף פעולה ולהציג ממדי התנהגות המאפשרים עבודה בשיתוף פעולה. במהלך המחקר התקיימו ארבע קבוצות מיקוד, בהן השתתפו 48 אנשי מקצוע מתחומי מומחיות מגוונים. נערכו 60 ראיונות: 30 עם אנשי מקצוע ו-30 עם הורים לילדים עם פיגור שכלי מהקהילה הבדואית. מספר קשיים ליוו את עריכת הראיונות: יצירת אמון, קשיי תיעוד ודחיית הראיונות הן על-ידי אנשי מקצוע והן על-ידי ההורים.

בניתוח הנתונים נמצאו 22 תימות: 12 תימות של מומחים ו-10 תימות של ההורים. בנוסף מוצגים מספר סיפורי הצלחה של אנשי המקצוע-המומחים בתחום שיתוף הפעולה עם הורים. תוקף ומהימנות התקבלו באמצעות: תעתוקים מילה במילה של כל חומרי המחקר, בדיקת הקודים של ממצאי המחקר על-ידי חוקרת חיצונית למחקר ועוזר מחקר, תקיפות נוכח/בו-זמנית – Validity Apparent וטריאנגולציה של מומחים. שלוש נקודות מרכזיות עולות מניתוח הנתונים: א. למשפחות לילדים עם פיגור שכלי בקהילה הבדואית יש צרכים מרובים ומגוונים, צרכים אלו מופיעים בשלושה מרחבים:

אנשי מקצוע, הורים והקהילה ולכן נדרש להם מענה היקפי. ב. מחקר בנושא שיתוף פעולה בין אנשי מקצוע להורים לילדים עם פיגור שכלי, חייב להיות Transdisciplinary. מחקר כזה דורש יישום של אתיקה רב מקצועית. ג. קיימים מרכיבים בסיסיים יחד עם מחסומים מקצועיים מובנים לשיתוף פעולה ואלו מוצגים בסיכום.

למחקר זה שתי תרומות מרכזיות. האחת, היא בהדגשת ממדים של שיתוף פעולה שעלו בו, שהידע לגביהם הוא קריטי בקביעת אופי, איכות ויישום בנושא שיתוף פעולה עם הורים. השנייה היא הצגה של 26 ממדי התנהגות יישומיים עבור אנשי מקצוע. בנוסף מוצגים תכנים שתוכנית התמחות עבור אנשי מקצוע חייבת לכלול.